

नेपाली र रानाथारू भाषाका पदावलीको संरचनात्मक विश्लेषण

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय नेपाली केन्द्रीय
विभागअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दसौँ पत्रको प्रयोजनका
लागि प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी
चित्रराज भट्ट
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
नेपाली केन्द्रीय विभाग
कीर्तिपुर
२०६९

शोध निर्देशकको सिफारिस

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षका छात्र चित्रराज भट्टले दसौं पत्रको प्रयोजनका लागि मेरा निर्देशनमा नेपाली र रानाथारू भाषाका पदावलीको संरचनात्मक विश्लेषण शीर्षकको शोधकार्य सम्पन्न गरेकाले आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

.....
डा. गोविन्दप्रसाद शर्मा
उपप्राध्यापक
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय, कीर्तिपुर

मिति : २०६९/५/.....

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
नेपाली केन्द्रीय विभाग
कीर्तिपुर, काठमाडौं

स्वीकृति-पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्कायअन्तर्गत विश्वविद्यालय क्याम्पसका छात्र चित्रराज भट्टले त्रि.वि., स्नातकोत्तर तहमा नेपाली विषयको दसौं पत्रको प्रयोजनका लागि प्रस्तुत गरेको नेपाली र रानाथारू भाषाका पदावलीको संरचनात्मक विश्लेषण शीर्षकको शोधपत्र स्वीकृत गरिएको छ ।

शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति

नाम	हस्ताक्षर
(१) प्रा.डा. देवीप्रसाद गौतम (विभागीय प्रमुख)
(२) उपप्रा.डा. गोविन्दप्रसाद शर्मा (शोध निर्देशक)
(३) उपप्रा. कर्णखर खतिवडा (बाह्य परीक्षक)

मिति : २०६९/५/१४

कृतज्ञताज्ञापन

प्रस्तुत शोधपत्र मैले आदरणीय उपप्रा.डा. गोविन्दप्रसाद शर्माको कुशल निर्देशनमा तयार पारेको हुँ । यसको तयारीका क्रममा प्राध्यापन तथा विविध व्यावहारिक कार्यको व्यस्तता बिच पनि आफ्नो अमूल्य समय दिई शोधकार्यमा अभिप्रेरित गर्नाका साथै सचेत र सजग गराउँदै निरन्तरता प्रदान गरी प्रस्तुत शोधकार्यलाई यस रूपमा ल्याउन समुचित मार्ग निर्देशन गरिदिनु हुने शोधनिर्देशक श्रद्धेय गुरुप्रति सर्वप्रथम हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

शोधप्रस्तावलाई विभागीय स्वीकृति प्रदान गरी शोधपत्र लेख्ने सुअवसर प्रदान गर्ने नेपाली केन्द्रीय विभागप्रति म कृतज्ञ छु । शोधलेखनका क्रममा आफ्नो मौखिक जानकारी र सामग्री समेत प्रदान गरी सहयोग गर्ने पुष्करराज भट्टप्रति आभार प्रकट गर्दछु ।

शोधकार्य सम्पन्न गर्नका लागि आवश्यक सामग्री उपलब्ध गराउने त्रिभुवन विश्वविद्यालय केन्द्रीय पुस्तकालयप्रति पनि हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु ।

यहाँसम्मको अध्ययनका लागि प्रेरणा दिनुहुने आमा राधिका भट्ट, दाजु नरेश भट्ट र भाउजु चन्द्रा भट्टप्रति म आभारी छु । यान्त्रिक सहयोग गर्नुहुने भाइहरू दीपक हमाल, देवेन्द्रराज पाण्डेयलाई पनि आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु । यस शोधपत्रलाई छिटो-छरितो र सजग रूपमा टड्कन गर्ने 'जी' कम्प्युटर सेन्टर, कीर्तिपुरलाई पनि धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

अन्त्यमा यस शोधपत्रको समुचित मूल्याङ्कनका लागि त्रि.वि. नेपाली केन्द्रीय विभाग कीर्तिपुरसमक्ष पेस गर्दछु ।

शैक्षिक सत्र : २०६५/०६६

क्रमाङ्क : २४१

मिति : २०६९/०५/

.....
चित्रराज भट्ट

नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय, कीर्तिपुर

विषयसूची

	पृष्ठ
पहिलो परिच्छेद	
शोध परिचय	१-५
१.१ विषय परिचय	१
१.२ समस्याकथन	२
१.३ शोधकार्यको उद्देश्य	२
१.४ पूर्वकार्यको समीक्षा	२
१.५ शोधकार्यको औचित्य	४
१.६ शोधकार्यको सीमाङ्कन	४
१.७ शोधविधि	५
१.७.१ सामग्री सङ्कलन	५
१.७.२ सैद्धान्तिक आधार	५
१.८ शोधपत्रको रूपरेखा	५
दोस्रो परिच्छेद	
पदावली संरचनाको चिनारी	६-१३
२.१ विषय प्रवेश	६
२.२ नेपाली भाषाको चिनारी	६
२.३ रानाथारू भाषाको चिनारी	६
२.४ पदावलीको चिनारी	७
२.५ पदावलीका संरचक घटक	७
२.५.१ शीर्ष	८
२.५.२ विशेषक	९
२.५.३ पूरक	१०
२.६ पदावलीका प्रकार	११
२.७ पदावलीको तुलनाको आधार	१२
२.८ निष्कर्ष	१३
तेस्रो परिच्छेद	
नेपाली र रानाथारू भाषाका पदावलीको तुलनात्मक अध्ययन	१४-४६
३.१ विषय प्रवेश	१४
३.२ नाम पदावली (पदसमूह)	१४
३.२.१ सामान्य नाम पदावली	१५
३.२.१.१ सामान्य नाम शीर्षका रूपमा आउने पदावली	१५
३.२.१.२ लिङ्ग भेद	१६
३.२.१.३ निर्धारकहरू	१६
३.२.१.४ निश्चयार्थक	१७

३.२.१.५ सीमासूचक	१७
३.२.१.६ सङ्ख्याबोधक (परिमाण) र विभाजक	१८
३.२.१.७ परिमाणबोधक (सङ्ख्या) र निर्धारक	१८
३.२.२ नाम पदावलीमा विशेषक (गुणवाचक)	१९
३.२.२.१ नाम पदावलीमा नाम वा नाम पदावली नै विशेषक	१९
३.२.२.२ विशेषण वा विशेषण पदावली नै विशेषक	२०
३.२.२.३ उपवाक्य नै विशेषक	२०
३.२.३ विभक्तिसहित वा विभक्तिरहित नाम पदावली	२१
३.२.४ क्रियार्थक र नाम आउने पदावली	२१
३.२.५ समानाधिकरण र नाम आउने पदावली	२२
३.२.६ व्यक्तिवाचक पदावली	२२
३.२.७ शीर्षका रूपमा व्यक्तिवाचक	२३
३.२.८ स्थानवाचक शीर्षका रूपमा	२३
३.३ विशेषण पदावली (पदसमूह)	२४
३.३.१ विशेषण पदावली	२४
३.३.२ विशेषण शीर्षका रूपमा	२५
३.३.३ विशेषण पदावलीमा परिमाणबोधक	२५
३.३.३.१ परिमाणबोधक विशेषणहरू	२५
३.३.३.२ तुलनात्मक परिमाणबोधक पदावली	२६
३.३.३.२.१ 'भन्दा' ले तुलना	२६
३.३.३.२.२ 'भन्' ले तुलना	२६
३.३.३.२.३ विशेषणको सर्वोच्चता भएका परिमाणबोधक पदावली	२७
३.३.३.२.४ चयनात्मक विशेषणको सर्वोच्चता भएका परिमाणबोधक	२८
३.३.४ विभक्तिसहित वा विभक्तिरहित नामसहित	२८
३.३.४.१ क्रियार्थकसहितका पदावली	२९
३.३.४.२ उपमार्थक पदावली	२९
३.३.४.३ समान स्तर भएका पदावली	३०
३.३.५ व्युत्पादनबाट पदावली	३०
३.३.५.१ नामबाट व्युत्पादन भएका पदावली	३०
३.३.५.२ सर्वनामबाट व्युत्पादन भएका विशेषण पदावली	३१
३.३.५.३ विशेषणबाट व्युत्पादन भएका विशेषण पदावली	३१
३.३.५.४ क्रियाबाट व्युत्पादन भएका पदावली	३२
३.४ क्रिया पदावली (पदसमूह)	३२
३.४.१ असमापिका क्रिया पदावली	३३
३.४.२ समापिका क्रिया पदावली	३४

३.४.३ क्रिया पदावलीमा सहायक क्रिया	३४
३.४.४ अकरण क्रिया	३५
३.४.४.१ अकरण उपसर्ग	३५
३.४.४.२ अकरण परसर्ग	३५
३.४.५ अनिवार्य रूपमा सम्प्रदान पूरक अगाडि आउने क्रिया पदावली	३६
३.४.६ क्रिया पदावलीमा विशेषक	३६
३.४.७ कृदन्त र क्रियापद आउने पदावली	३७
३.४.८ विभक्तिसहित वा विभक्तिरहित नाम र क्रिया	३७
३.४.९ विशेषण र क्रिया आउने पदावली	३८
३.४.१० अनुकरणात्मक शब्द र क्रिया	३८
३.५ क्रियाविशेषण पदावली (पदसमूह)	३९
३.५.१ क्रियाविशेषण	३९
३.५.२ साधारण क्रियाविशेषण	४०
३.५.२.१ व्युत्पादन भएका क्रियाविशेषण	४०
३.५.२.२ व्युत्पादन नभएका क्रियाविशेषण	४२
३.५.३ पुच्छेप्रश्न, संयोजक र निश्चयार्थक क्रियाविशेषण	४२
३.५.३.१ पुच्छे प्रश्न	४२
३.५.३.२ संयोजक	४३
३.५.३.३ निश्चयार्थक	४४
३.५.४ संयुक्त क्रियाविशेषण	४४
३.६ निष्कर्ष	४५
चौथो परिच्छेद	
सारांश तथा निष्कर्ष	४७-५१
सन्दर्भ ग्रन्थ सूची	५२-५३
परिशिष्ट	५४-७४

सङ्क्षेपीकृत सूची

±	:	ऐच्छिक घटक
+	:	अनिवार्य घटक
अप्र.	:	अप्रकाशित
इ.स.	:	इस्वी सन्
उपप्रा.	:	उपप्राध्यापक
वि.सं.	:	विक्रम संवत्
कि.मि.	:	किलोमिटर
डा.	:	डाक्टर
त्रि.वि.	:	त्रिभुवन विश्वविद्यालय
दो.	:	दोस्रो
पृ.	:	पृष्ठ
प्र.	:	प्रसाद
संस्क.	:	संस्करण
शो.	:	शोधार्थी